

Unapređenje zdravstvene skrbi za oboljele od poslijeporodne depresije i članove njihove obitelji u Zagrebu

Suvremeni pristup zaštiti duševnog zdravlja, kao i relevantne stručne organizacije (SZO), preporučuju prevenciju, rano otkrivanje i intervenciju, usmjeravanje na liječenje na razini primarne zdravstvene zaštite, pojačanu prisutnost u zajednici te pojačanu skrb za vulnerable skupine stanovništva. Zakonske prilagodbe ovim suvremenim smjernicama u Hrvatskoj rezultirale su uvođenjem zaštite mentalnog zdravlja na razinu primarne zdravstvene zaštite. Uz zaštitu mentalnog zdravlja koja se na razini Hrvatske provodi pri zavodima za javno zdravstvo, grad Zagreb zaštitu mentalnog zdravlja svojim stanovnicima omogućuje i u sklopu Centra za mentalno zdravlje Doma zdravlja Zagreb-Zapad, osnovanog s ciljem razvoja modela primjene suvremenih metoda zaštite mentalnog zdravlja u zajednici u spoju s postojećim sustavom primarne zdravstvene zaštite.

Strateški projekt Zagreb - zdravi grad 2009.-2014. na području zaštite duševnog zdravlja kao prioritet određuje unapređenje izvaninstitucionalne skrbi i liječenja osoba oboljelih od psihotičnih poremećaja i poslijeporodne depresije u gradu Zagrebu, čime će se ublažiti tijek bolesti i poboljšati kvaliteta života njihovih obitelji.

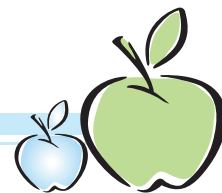
Poslijeporodna depresija je poremećaj raspoloženja koji teško opterećuje pacijenticu i njezinu obitelj, te negativno utječe na kognitivni, emocionalni i socijalni razvoj djeteta povećavajući rizik pojave duševnih smetnji novorođenog djeteta. U razdoblju poslije poroda 20% do 40% žena pokazuju

je emocionalne ili kognitivne smetnje, 10% ima depresivni poremećaj, a 1-3 od 1000 žena razvije psihotični oblik bolesti. Kod neliječenih žena s psihotičnim oblikom bolesti visok je rizik infanticida (4% oboljelih žena) i suicida (5% oboljelih žena). Nažalost, prema rezultatima provedenih istraživanja, manje od 20% žena s navedenim smetnjama zatraži medicinsku pomoć, što ukazuje na potrebu za povećanjem dostupnosti dijagnostičkih i terapijskih postupaka u ovom osjetljivom razdoblju.

Centar za mentalno zdravlje Doma zdravlja Zagreb-Zapad stoga provodi dodatne aktivnosti u probiru pacijentica, ranoj intervenciji, praćenju rane interakcije roditelja i djece, razvoju roditeljskih vještina, kao i psihološkoj podršci djeci i odraslim članovima obitelji. Predložene aktivnosti usmjerene su kako ranoj intervenciji kod oboljelih, tako i očuvanju dobrog mentalnog zdravlja drugih članova obitelji prije nego što se ugroženost pojavi, čime se ujedno podupiru i postupci liječenja roditelja.

Patronažna služba Doma zdravlja Zagreb-Zapad dodatno je educirana na području poslijeporodnih smetnji raspoloženja te ova znanja primjenjuje prilikom redovitih posjeta roditeljama. Ukoliko postoji sum-

nja u postojanje duševnih smetnji, rodiljama se preporučuje obraćanje liječniku. U Centru za zaštitu mentalnog zdravlja Doma zdravlja liječnicima specijalistima psihijatrije mogu se obratiti i bez uputnice. Uz dijagnostičke postupke, primjenjuju se psihoterapijski postupci, a po potrebi i farmakoterapijski postupci, s posebnom pozornošću koja se obraća savjetima vezanim uz mogućnost nastavka dojenja. Uz to što poremećaj teško opterećuje pacijenticu i umanjuje kvalitetu njezinog života, ove smetnje mogu utjecati na duševno zdravlje cijele obitelji. Odnos s majkom (ili drugom osobom koja brine o djetetu) i okruženje u kojem se taj odnos odvija imaju najveći utjecaj na razvojni ishod djeteta. Majke s psihičkim poremećajem mogu biti emocionalno nedostupne i ne reagirati na potrebe djeteta. Stoga se uz liječenje osnovnog

poremećaja majke preporučuje i savjetovanje na području roditeljskih vještina, kao i praćenje rane interakcije. Drugim članovima obitelji pružaju se usluge podrške i psihoedukacije. Često je zbog složenosti postupaka, potrebno primijeniti i aktivno vođenje slučaja (engl. case management) u kojem jedan od članova tima aktivno koordinira usluge u često fragmentiranom sustavu zdravstvene i drugih oblika zaštite na području mentalnog zdravlja.

Inicijalnim aktivnostima očekivani broj rodilja koje traže stručnu pomoć u sklopu primarne zdravstvene zaštite udvostručen je, pacijentice i obitelj izražavaju zadovoljstvo pruženim uslugama, posebice s obzirom na dostupnost i činjenicu da se usluge pružaju izvan bolnice i obuhvaćaju cijelu obitelj u slučaju potrebe. Procjena poboljšanja stanja pacijentica na 4-stupanjskoj

ocjenskoj ljestvici (CGI) je 3,08. Prosječna ocjena zadovoljstva korisnika pruženim uslugama na 4-stupanjskoj ocjenskoj ljestvici (CSQ) je 3,82. Projektne aktivnosti s ciljem daljnjeg povećanja broja liječenih osoba oboljelih od poslijeporodne depresije u gradu Zagrebu, povećanja kvalitete života oboljelih i njihove obitelji te smanjenja rizika za razvoj duševnih smetnji članova obitelji, se nastavljaju.

Dr.sc. Elizabeta Radonić, dr. med. spec.
elizabetha.radonic@zg.t-com.hr

Silvana Jelavić, dr. med. spec.

Ernestina Novy Radonić, dr. med. spec.

Tamara Kralj, prof.

Danijela Kutija Leskovšek, VRT

Božena Vrabec VMS

Ireneja Jurković, MS

Palijativna skrb u Zagrebu

Gradski ured za zdravstvo i branitelje započeo je 2011. godine intenzivne aktivnosti unaprijeđenja palijativne skrbi kroz projekt *Zagreb – zdravi grad*. Zbog boljeg definiranja broja i simptoma palijativnih bolesnika osmišljen je interventni plan i izrađena web stranica www.palijativa.hr na kojoj se mogu dobiti sve informacije o palijativnoj skrbi u Zagrebu. Uspostavljen je i Koordinacijski pozivni centar te organizirana besplatna posudionica pomagala, a počela je i provedba projekta Mobilni tim za palijativnu skrb.

Palijativna skrb je među šest prioriteta područja djelovanja projekta *Zagreb – zdravi grad*, odabranih na Konsenzus konferenciji održanoj 2010. godine. Pilot projekt palijativna skrb poštuje sva tri strateška načela zdravih gradova, odnosno *multisektorski pristup*, ili svijest da pitanje zdravlja nije samo stvar sustava zdravstva već i svih drugih srodnih i razvojnih sustava u društvu, zatim *aktivnu participaciju građana* (samopomoć, uzajamna pomoć, mogućnosti odlučivanja o zdravlju) te *brigu za okolinsko zdravlje* (biološku, fizičku i socijalnu okolinu).

Web stranica namijenjena je i za prikupljanje podataka o organiziranju resursa raspoloživih za pružanje usluga palijativne skrbi, prvenstveno udruga i organizacija. Otvoren je broj telefona 01/4872-264 na koji se mogu javiti svi koji imaju palijativnog bolesnika, a nudi se besplatan termin posjeta educirane medicinske sestre te

evidencija bolesnika i osiguranje pomoći prema dostupnim resursima.

Osigurana je i besplatna posudionica pomagala, a Centar za koordinaciju palijativne skrbi u Gradu Zagrebu je od rujna do prosinca 2012. godine provodio edukaciju za članove obitelji palijativnih bolesnika. Radionicu su vodile stručno verificirane osobe koje su pružale informacije i učile članove obitelji kako pristupiti, njegovati i cjelovito skrbiti za teškog i umirućeg bolesnika. Radionica je bila besplatna za sve sudionike.

U suradnji s organizacijama civilnog društva, a zagovarajući model kombinirane socijalne politike i oslanjajući se na primjere dobre prakse iz nekoliko europskih zemalja, počeo se provoditi i projekt Mobilnog tima u čijem sastavu je diplomirana socijalna radnica, kao jedina zaposlenica, te liječnici, medicinske sestre, njegovateljice i drugi nezdravstveni volonteri. Članovi tima posjećuju palijativne bolesnike u njihovim domovima i pružaju im svaku moguću pomoć. Sve su usluge besplatne pa tako dostupne i najsiromašnijim građanima koji na taj način ostvaruju svoje ljudsko pravo na dostojanstven život do kraja. Koncem prosinca 2012. godine u prostorijama CEPAMET-a u Zagrebu održano je Treće stručno savjetovanje županija o temi *Što moramo učiniti za palijativnu skrb*. Zagrebački je model organizacije palijativne skrbi prikazan kao model dobre prakse, a cilj skupa bio je prepoznati ključne elemente koji moraju biti ugrađeni u sustav

organizacije i regulacije palijativne skrbi u Hrvatskoj.

Palijativna je skrb oblik djelovanja kojim se prevencijom i ranim prepoznavanjem, adekvatnom procjenom i suzbijanjem boli i drugih problema, od fizičkih preko psihosocijalnih do duhovnih, poboljšava kvaliteta života bolesnika i njihovih obitelji te olakšava patnju ljudi suočenih sa smrtonosnom i neizlječivom bolešću.

Među udrugama i organizacijama koje se bave palijativnom skrbi u Zagrebu i šire su Ustanova za zdravstvenu njegu www.zdravstvena-njega.hr, Mobilni tim za palijativnu skrb, Franjevački svjetovni red www.si.ofs.hr, Tim za palijativnu skrb Doma zdravlja Centar, Hrvatska udruga prijatelja hospicija www.hospicij-hrvatska.hr i Centar za palijativnu skrb i medicinu www.cpsm.com.hr. Među udrugama koje se bave malignim i drugim oboljenjima te pomažu i daju potporu terminalno oboljelima su i Udruga za pomoć djeci i obiteljima suočenim s malignim bolestima Krijesnica www.krijesnica.hr te Udruga Sve za nju www.sve-zanju.hr.

Opravdano je vjerovati kako će upravo zagrebački model postati uzornim i za druge sredine i biti implementiran i prihvaćen u hrvatski sustav palijativne skrbi.

Jasna Tucak, dipl. ing.
Koordinatorica projekta
Zagreb – zdravi grad